



Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. IV. Nequit cerrò determinari, an, quando, & quoties in vita, extra periculum seu articulum mortis, per se obliget Pœnitentia, sub novo peccato mortali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

Hinc non est audiendus Arriaga disp. 17. n. 28. ubi sic ait: Secundò habet (pœnitens) duo alia capita dubitandi (de valore Absolutionis) in quibus ipse non potest ullam nec moralem habere certitudinem, nempe utrùm Confessarius sit verus Sacerdos; secundò, utrùm habeat intentionem requisitam.

Quæ utique doctrina, si vera foret, sequeretur me nullam, nec moralem habere certitudinem, an hostia, quam Sacerdos proponit populo adorandam, sit validè consecrata, & per consequens me prudenter posse dicere: *Feni non est consecrata*; adeoque me non posse absolutè eam adorare, sed tantùm sub conditione, quod est contra praxim totius Ecclesiæ.

Quidquid sit de istis instantiis: nonne qui longam navigationem suscipit, æquali se exponit periculo vitæ temporalis, immo longè majori? Sanè incomparabiliter plures passus sunt naufragium, quàm inter Christianos mortui repenti, immediatè post ipsum peccatum actuale, atqueam haberent locum eliciendi Contritionem charitate perfectam, aut contenti; & tamen infinitè propè major est numerus peccantium, quàm navigantium.

Sicuti ergo illi navigantes non peccant peccato suicidii, quia periculum censetur remorum, adeoque non censetur velle propriam mortem corporalem, quæ per accidens sequitur: pari & majori fundamentò, illi impenitentes non peccant novo peccato mortali contra virtutem spei, quia periculum mortis censetur nimis remotum; adeoque nequidem interpretativè censetur velle propriam damnationem æternam, quæ planè per accidens consequitur.

Interim tamen, si hic & nunc occurreret periculum proximum mortis corporalis, & per consequens æternæ damnationis, indubiè teneretur peccator statim post commissum peccatum pœnitere, idque sufficienter ad justificationem, ut patet ex dictis conclus. præced. Per se autem & regulariter, non agnoscimus obligationem statim post commissum peccatum pœnitendi, sub novo peccato, saltem mortali.

Quæris à me, pro quo ergo tempore obliget Pœnitentia, sub novo peccato mortali? Respondeo ut prius, saltem in periculo proximo mortis; an etiam in vita, quando & quoties, non satis constat: quapropter erit

CONCLUSIO IV.

Nequit certò determinari, an, quando, & quoties in vita, extra periculum seu articulum mortis, per se obliget Pœnitentia, sub novo peccato mortali.

Nota ly *Per se*, id est; non ratione alterius, sed præcisè ex natura rei, & secluso præcepto positivo. Nam certum est, Pœnitentiam sæpè sæpius per accidens obligare, ratione aliorum præceptorum, v. g. Confessionis; Communionis, administrationis Sacramentorum; & similia, quæ vel simpliciter, vel saltem ad bene esse requirunt Pœnitentiam. Simpliciter, inquam, ut Confessio, cujus pars quasi materialis & essentialis est Contritio, vel saltem ad bene esse, ut Communio, quæ ut debetè & sine novo peccato fiat, postulat statim gratiæ, ad quem assequendum universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore necessaria fuit Pœnitentia.

Consimiliter, per accidens tantùm obligat Pœnitentia, quando creditur necessaria ad vincendam gravem aliquam tentationem, v. g. contra castitatem, dum videlicet voluntas per præcedens peccatum fornicationis nimium inclinata, moraliter certò rursus peccabit eodem peccato, nisi prius peccatum per Pœnitentiam retractet. In his circumstantiis esse obligationem pœnitendi, apertissimùm est, eodem planè modo; quò ab omnibus admittitur obligatio orandi; jejunandi &c. quando hæc opera creduntur necessaria ad eundem finem: qui enim præcipit finem, præcipit etiam media necessaria, sive per se, sive per accidens, dummodo sine illis non possit finis obtineri. Interim hæc obligatio non oritur ex præcepto orationis, ex præcepto jejunii, aut Pœnitentiæ, sed ex præcepto castitatis, sive non fornicandi.

De hujusmodi igitur obligatione pœnitendi merè per accidens, & planè incerta, quandoquidem unus magis, quàm alter possit resistere tentationibus per auxilia gratiæ actualis, sine retractione peccati præteriti; unus etiam plures, quàm alius habeat tentationes, & occasiones peccandi; de hac, inquam, & alia quacumque simili obligatione, in præsentì duximus non disputandum: sed de sola naturali, seu connaturali obligatione pœnitendi, in quantum scilicet Pœnitentia est necessaria ad evitandum contempnum Dei, & recuperandam ejus amicitiam, per peccatum mortale

106. Pœnitentia sæpè obligat per accidens, ratione aliorum præceptorum.

Pœnitentia tantùm per accidens obligat, quando creditur necessaria ad vincendam aliquam gravem tentationem.

107. De hac obligatione non loquitur Conclus.

sed de obligatione naturali, quæ supponit gratiam amissam per peccatum mortale.

de illa non alapa gnum quatio- m li- ndum abilitio mento; ionè, ur au- , nisi oc fo- ratio- delu- 107. quini- mo se quale agere nis. è posse x mil- r, qui oritur, loquin- m non possint esse per bliga- 102. ligen- ræ ipe- entiam rem in e Pœ- hic & ene va- imicis, i, quod tu in- morale & ideo istaus, o conti- titudo, non me- 103. In articulo mortis debet quis pluribus consistit. Hinc

mortale amissam. Porro hanc obligationem non esse eandem, quæ præcepti dilectionis Dei propter se super omnia, vel ex hoc solo luce meridiana clarius demonstratur, quod præceptum dilectionis neutiquam supponat amicitiam Dei amissam per peccatum.

Unde Conclusio nostra nihil prorsus officit, quod ait Doctor Subtilis 3. dist. 27 q. unicâ n. 18. *Fortè determinavit hoc* (præceptum affirmativom Deuter. 6. & Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum &c.*) illud præceptum divinum: Sanctifica Sabbathum. Et, Maneat unusquisque apud se, id est, recolligendo se, & ascendendo ad Deum suum. Et Ecclesia specificavit quantum ad Missam audiendam in die Dominico de Consecr. dist. 1. cap. *Missas*. tametsi gratis admitte-remus, Scotum eò loci docuisse, præceptum dilectionis Dei propter se super omnia ligare singulis diebus Dominicis. Nam indubiè loquitur Doctor de præcepto, quod ligat tam justos, quàm peccatores (præterquam quòd nihil certi ibi determinet, uti colligitur ex ly *Fortè*) Conclusio autem nostra loquitur de præcepto Pœnitentiæ, ut concernente solos peccatores.

Unde Conclaf. non opponitur Scotus 3. dist. 27.

108. Probatur Conclusio.

Probatur ergo Conclusio; quia hæcenus, nemo certò determinavit, an Pœnitentia per se sub novo peccato mortali obliget extra periculum mortis; item quando; item quoties; ergo nequit id certò determinari. Probatur Consequentia; quia non est verisimile, quin factum fuisset, si fieri posset. Antecedens patet quoad primam partem; nam licet aliqui DD. affirmant Pœnitentiã graviter obligare ante finem vitæ, alii sanè æqualis auctoritatis contrarium sustinent.

Secunda pars Antecedentis probatur; quia quod quidam dicunt, non posse differri Pœnitentiã ultra unum annum, planè conjectura est non fundata, nisi in isto verbo: *Mibi videtur ista dilatio esse gravis materia*. Sed quod uni videtur, alteri non videtur; atque adeò nihil certi habetur de puncto temporis, ultra quod nequeat Pœnitentia differri sine gravi culpa.

109. Pœnitentia non obligat toties quoties peccata memorie occurrunt.

Quid dicam de tertia parte Antecedentis? Tametsi quidam dixerint, toties obligare Pœnitentiã, quoties memoriè occurrunt peccata, & eundem quis non videt incertitudinem hujus obligationis? Certè nullam hujusmodi esse obligationem, sensus omnium fidelium testatur, qui licèt piissimi, & maximè timorati, numquam tamen se accusant de omissione Contritionis peccatorum, jam pridem remissorum, tametsi sæpissimè memoriæ occurrerint.

quomvis laudabile sit de jidem Inpius peccata

Haud inficior, multùm laudabile esse, ut de iisdem peccatis sæpiùs conteramur; immo eadem peccata sæpiùs confiteamur, propter aliquam incertitudinem physicam, aut metaphisicam remissionis eorum per primam Contritionem, aut Confessionem, juxta illud

Eccle. 9. v. 1. *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit; & ideo à multis id pœnitatur secundùm consilium Sapientis Ecclesiastici 5. v. 5. De propitiatio peccato noli esse sine metu.*

Sed numquid ideo obligatio? Nequaquam, nisi & Consilia Evangelica, obedientiam integram, voluntariam paupertatem, & castitatem perpetuam, quæ multùm laudabilia sunt, ideo dixeris esse obligatoria.

Ut omittam, quòd Ecclesiasticus verbis citatis actutùm subjungat: *Neque aducias peccatum super peccatum*, quali diceret: *De propitiatio peccato adeò noli esse sine metu*, ut propterea, id est, præsumens de iterata propitiatioe, aducias peccatum super peccatum, id est, rursùm pecces novo peccato.

Hunc esse sensum illius Scripturæ, colligo ex versu sequenti: *Et ne dicas: Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur*. Multitudinis, inquam, id est, multorum peccatorum, seu simul, quando quis peccatum peccato accumulatur spe veniæ obtinendæ in fine vitæ, seu successive, quando post Pœnitentiã & remissionem unius peccati, ex præsumptione divinæ misericordiæ, iteratò peccat eodem, vel alio peccato.

Si non placeat hæc expositio; dicito, neminem debere esse sine metu de peccato propitiatio, propter pœnam temporalem in purgatorio luendam, quæ rarissimè tota simul cum culpa remittitur.

Eodem modo intelligendi sunt SS. Patres, quando hominibus inculcant Pœnitentiã semper esse agendam; puta, quantum ad non repetenda iterum peccata, seu quoad emendationem vitæ, quæ est pars Pœnitentiæ, seu effectus. Item quando docent, eum, qui graviora peccata commisit, graviozem debere Pœnitentiã agere, utique in ordine ad satisfactionem pro pœna temporali, quæ juxta mensuram delicti remanet major, aut minor, in altero sæculo persolvenda. Deinde hortantur Patres populum fidelem ad illud, quod meliùs est, estò non omnino necessarium ad salutem.

Sufficit ergo ad evitandum novum peccatum, ut quod peccata remissa memoriæ occurrunt, homo non complectatur sibi in illis, & non retrahat Pœnitentiã priorem (etiam in illa sententia, quæ asserit obligationem satisfaciendi pro peccato ex stricta justitia) quia videlicet post primam Pœnitentiã, Deus remissit totum suum jus, quod habebat ad inimicitiam, & debitum, quod habebat peccator pro ea satisfaciendi. Hæc satis pro ultima parte Antecedentis. Redeo ad primam, & secundam.

Et quidem ex incertitudine sive indeterminatione temporis, pro quo præcisè obligat Pœnitentia extra articulum mortis, probant aliqui incertitudinem obligationis pro quocumque

110. Expositio... 111. Expositio... 112. Expositio... 113. Expositio... 114. Expositio... 115. Expositio...

...cumque tempore extra articulum mortis: quia, inquit, illa obligatio foret inutilis, cum nemo possit dicere, nunc tempus est pœnitendi, & nisi pœniteas, peccas mortaliter.

Respondent Adversarii, hanc difficultatem esse commune multis præceptis, v. g. in furto, vel jejunio non possumus determinare materiam certam, quæ sufficiat ad peccatum grave, & minor non sufficiat. Similiter in præcepto dilectionis Dei non possumus determinare certum tempus, quo incipit obligare sub mortali. Item in voto non possumus determinare tempus, quo dilatio executionis fit in peccatum mortale, cum antea non esset, & tamen hæc & alia non sunt inutilia; sufficit enim scire cum aliqua latitudine terminum certum obligationis, licet circa illum non sit ista certa obligatio, sed probabilis. Ita Lugo disp. 7 n. 248.

Sed contra: quantum ad præceptum dilectionis est eadem difficultas, & qui negant præceptum Pœnitentiæ obligare extra articulum mortis, etiam propter eandem rationem affirmant non obligare præceptum dilectionis extra articulum mortis.

Deinde ratio disparitatis est, quod præceptum dilectionis sit primum & maximum mandatum, testimonio Christi Matth. 22. v. 38. cur ergo non primum adimplendum, quando cognoscitur sufficienter Deus; tamquam summè diligibilis?

Certe id videtur probare finis intrinsecus; qui est, quod voluntas præferat Deum omnibus rebus, sicut convenit supremæ Dei bonitati, & quod ipsi omnino conjugatur per effectum, & per obsequium. Non est autem ratio, cur ex hoc sine potius obliget præceptum dilectionis in articulo mortis, quam tunc, quando primum homo cognoscit sufficienter Deum, tamquam super omnia amabilem. Immo potius contrarium colligitur, cum actus ille amoris debeat Deo instar cujusdam homagii sive recognitionis, quæ recognitio videtur obligare statim atque homo capax est Deum recognoscere.

Nec sufficit Deum recognoscere per fidem, aut alium cultum; quia cum præceptum dilectionis sit primum & maximum, & indubiè magis placeat Deo actus dilectionis, quam quilibet alius, nulla est ratio, suppositâ fidei Dei & summæ ejus bonitatis, perfectam illam & maximam recognitionem per actum dilectionis Dei super omnia differendi. Postquam autem homo taliter Deum recognovit, nescio an ultra recognoscere debeat, secluso præcepto positivo.

Cum ergo in nostro casu supponamus peccatorem satisfecisse pro prima vice præcepto dilectionis Dei super omnia, ignoro planè, cur extra articulum mortis debeat rursus Deum amare super omnia magis, quam quilibet ho-

mo justus, aut pœnitere sufficienter ad justificationem; cum ad salutem æternam consequendam satis sit Pœnitentia in extremis.

Ad alia argumenta Lugonis respondetur; in furto, jejunio, voto potest certè assignari materia gravis, v. g. in furto centum aurei, in jejunio secunda refectio, in voto negativo castitatis, peccatum fornicationis, in voto positivo ingrediendi Religionem, dilatio ad viginti aut triginta annos sine causa; licet de aliquibus materiis disputetur, an sufficient, vel non sufficiant ad peccatum mortale. Porro in casu proposito nequit certè determinari gravis dilatio Pœnitentiæ extra articulum mortis, secluso quocumque alio præcepto.

Dices, dilatio ad unum annum erit gravis, vel saltem ad duos, vel tres annos. Verùm id queritur, & ab Auctoribus contrariæ sententiæ constanter negatur.

Profus, inquis, negatur, sed absque fundamento. Respondeo, neganti obligationem non incumbit probatio, sed affirmanti; eum enim homo ex natura sua sit liber, nisi positive probaveris obligationem, non tenetur eam acceptare; adeoque sufficiens fundamentum negandi est, non apparere positivam rationem affirmandi.

Quin immo in pari delicto vel causa prior est conditio possidentis, Reg. 65, de Reg. juris in 6. Homo autem possidet suam libertatem, à qua proinde possessione nequit deturbari, nisi obligatio legis fuerit probabilior non obligatione.

Consentio, reponis, & ideo probò obligationem pœnitendi extra articulum mortis, quâ obligatione admittâ, haud difficile erit intelligere, dilationem ad duos, vel tres annos; aut si mavis, ad viginti vel triginta annos; esse materiam gravem. Probo, inquam, ex dignitate Dei offensi, in cujus contemptum redundare videtur, si aliquis adeo parùm curet de reconciliatione cum Deo procuranda, ut velit per totam vitam in ejus inimicitia perseverare.

Hinc Scriptura Proverb. 1. v. 24. 25. & 26. Quia vocavi & renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro videbo, & subannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit.

Respondeo, Scripturam intelligendam de peccatoribus perseverantibus in peccato actuali, ut colligitur ex verbis præcedentibus v. 22. Usquequo parvuli diligitis infantiam, & stultitiam, quæ sibi sunt noxia, cupient, & imprudenter odibunt scientiam.

Eodem modo explico verba Beeli cap. 5. v. 8. & 9. Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, scilicet quotidie adjiciendo nova peccata, subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Siquidem v. 5. dixerat: De propinquo peccato noli esse sine

115. Respondetur ad alia argumenta Lugonis.

116. Neganti obligationem non incumbit obligatio, sed affirmanti.

117. Probatur obligatio pœnitendi extra articulum mortis ex dignitate Dei offensi.

118. Explicatur Scriptura Proverb. 1. de peccatoribus actualibus.

Uti etiam alia Scriptura Eccli. 5.

sine metu, neque adicias peccatum super peccatum.

119. Similiter verba Apostoli Rom. 2. An divinas bonitatis eius, & patientie, & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad Penitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizas tibi iram in die ire, & revelationis iusti iudicii Dei. Nam immediate subditur: Qui reddit unicuique secundum opera eius: iis quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem quaerunt, vitam aeternam; iis autem qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio. Loquitur ergo Apostolus contra eos, qui actu prosequantur eadem opera prava.

Similem interpretationem patiuntur verba Apostoli Rom. 2. v. 4. & 5. An divinas bonitatis eius, & patientie, & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad Penitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizas tibi iram in die ire, & revelationis iusti iudicii Dei. Nam immediate subditur: Qui reddit unicuique secundum opera eius: iis quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem quaerunt, vitam aeternam; iis autem qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio. Loquitur ergo Apostolus contra eos, qui actu prosequantur eadem opera prava.

Quin hoc ipsum constat ex verbis praecedentibus: Existimas autem hoc, o homo, qui indicas eos, qui talia agunt, & facis ea, scilicet scelera paulo ante enumerata, quia tu effugies iudicium Dei? An divinas bonitatis &c.

Ergo ex Scriptura non satis certo probatur contemptus Dei, aut aliud peccatum, quod praetenditur inveniri in dilatione Penitentiae usque ad articulum mortis, hoc semper supposito, quod ab sit omnis actualis affectus ad peccatum praeteritum.

120. Obiectio.

Si dixeris; est moraliter impossibile, ut homo considerans practice peccatum, id est, tamquam detestabile, & aliquando detestandum, illud non detestetur, saltem imperfecte, nisi affectus actualis inordinatus id impediat.

121. Ab eadem voluntate possunt simul abesse longo tempore detestatio, & complacentia peccati praeteriti.

Respondeo; agitur hic potissimum de Penitentia reconciliativa hominis cum Deo, quam certum est sapissime abesse, tametsi nullus adhuc affectus actualis inordinatus. Quin immo moraliter possibile est, quod diu stet imperfecta tantum detestatio peccati, sive Attritio, absque consortio Sacramenti Penitentiae, secluso praeepto positivo Confessionis annuae.

121. Ab eadem voluntate possunt simul abesse longo tempore detestatio, & complacentia peccati praeteriti.

Quidni etiam ab eadem voluntate, longo tempore simul, moraliter possint abesse, detestatio peccati praeteriti, & affectus actualis inordinatus? Non video quid obliet; quia, ut ait Scotus 4 dist. 49. q. 10. n. 10. voluntas respectu cuiusque actus est libera, & a nullo obiecto necessatur. Sive, ut loquitur Quodlib. 16. n. 4. in potestate voluntatis est, quod ipsamet non habeat actum circa suum obiectum determinatum. Hoc non intelligo sic, quod ipsa post voluntarie suspendere actum suum: sed voluntarie potest non velle illud obiectum: sed habet tunc aliud velle, scilicet reflexum super suum actum; istud scilicet, volo modo non elicere actum circa illud obiectum.

121. Ab eadem voluntate possunt simul abesse longo tempore detestatio, & complacentia peccati praeteriti.

Hoc non intelligo sic, quod ipsa post voluntarie suspendere actum suum: sed voluntarie potest non velle illud obiectum: sed habet tunc aliud velle, scilicet reflexum super suum actum; istud scilicet, volo modo non elicere actum circa illud obiectum.

Ergo ex mente Doctoris Subtilis, proposito peccato praeterito per intellectum voluntati tamquam detestabile, & aliquando detestandum, potest voluntas habere huiusmodi velle reflexum super suum actum: Volo modo

non elicere actum circa illud obiectum; adeoque voluntarie suspendere tam inordinatum actuale affectum, seu actuale complacentiam, quam peccati praeteriti simplicem, aut perfectam detestationem; sicut hodie id potest facere, ita die crastina, sicut hoc anno, ita sequenti: ergo usque ad articulum mortis. Quid plerumque fiat, norunt ipsi, qui faciunt, & Deus, qui scrutatur renes & corda.

Alia ergo querenda est probatio, ut indubitata credam Penitentiam, etiam imperfectam, obligare extra articulum mortis. Sane si aliqua est invenibilis, videtur eam invenisse Scotus 4. dist. 20. q. unica n. 8. ibi: Ad secundum concedo, quod qui scienter exponit se periculo salutis suae, peccat mortaliter: & ideo iste, si aliquo actu elicto determinat sibi nunquam penitere nisi in extremis, illo actu elicto exponit se periculo tali, & peccat mortaliter.

Porro istum, qui aliquo actu elicto determinat sibi nunquam penitere, nisi in extremis, illo actu exponere se periculo salutis suae, ostendit ibidem Doctor noster ex communi dicto: Penitentia sepe raro vera, de quo superioribus fuis tractavimus. Vide scilicet praeced. concl. 4.

Hanc probationem seu rationem amplectitur Arriaga disp. 18. n. 37. dicens: Videtur huiusmodi ratio de mente Christi Domini, qui passim in Evangelio eam vigilantiam iudicat, ut maxime necessariam: Vigilate, quia nescitis qua hora Dominus vestri venturus sit, Matt. 24. v. 42. Item: Vigilate, quia nescitis diem neque horam, Matt. 25. v. 13. Quis autem dixerit, eum vigilare, qui voluntarie permanet in statu peccati mortalis, reus aeternae damnationis certo certius infligenda, si morte praecoccupatus fuerit? Unde non hoc consilium tantum existimandum est, sed verum praeeptum, non positivum, sed naturale, cum illa vigilia sit necessaria ad aeternam salutem, quae supposita elevatione hominis ad statum supernaturalem, antecedit omne praeeptum mere positivum.

Si dixeris; illa ratio nimium probat, scilicet non licere differre Penitentiam, nequidem ad mensum; quia etiam intra illud tempus urget periculum, ex quo Christus eam obligationem desumpsit. Unde Luc. 21. v. 36. ait: Vigilate itaque omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia, quae ventura sunt, & stare ante filium hominis.

Respondet Arriaga supra n. 38. illud periculum non debere accipi quasi metaphysice, sed moraliter: ad unum enim, vel alterum mensum, maxime si homo bene valeat, moraliter res est exigua; quando tamen dilatio est ad longum valde tempus, ut qui v. g. putat se victurum ad duos, vel tres annos, adeoque non citius cogitat facere Penitentiam, profecto suam salutem exponit periculo maximo; quia intra tam longum tempus, moraliter loquen-

loquendo, multa possunt evenire, quæ eam Pœnitentiam ex integro impediunt, mors repentina, morbus auferens usum rationis: deinde quod Deus ipse irretetur ad negandum locum Pœnitentiæ homini, qui æternam suam salutem adeo parùm curat. Hæc ille.

Docet præterea, hanc rationem habere locum, non tantùm in casu Doctõris nostri Scoti, quando videlicet quispiam aliquo actu elicto determinat numquam pœnitere, nisi in extremis; verùm etiam dum sine tali proposito, immo cum contrario, v. g. agendi citò Pœnitentiam, semper tamen eam procrastinat usque ad mortem; docet, inquam, etiam huiusmodi peccatorem de novo peccare mortaliter peccato impœnitentiæ, quando jam pervenit ad longum tempus, & adhuc ulterius differt; jam enim implicite vult longum tempus, scilicet & præteritum, in quo jam supponitur neglecta Pœnitentia, & alterum quod superaddit, per quod facit longam dilationem. Ut quando à Petro furatus est quis materiam summam infra mortalem, si velit addere jam unam partem, estò in se levem, peccat mortaliter, quia virtualiter furatur materiam gravem.

Verumenimvero hæc ratio, quantumvis habeat suam probabilitatem, equidem non omnimodam certitudinem, etiam tantùm mortalem; nam quod ad Scotum attinet, loquitur, ut videtur, de illo peccatore, qui ex presumptione de misericordia Dei in fine vitæ, peccata peccatis accumulavit, qui propterea se reddit positive indignum, ut in fine vitæ etandatur, & reddit sibi ipsi moraliter impossibile pro tunc veram Pœnitentiam sufficientem ad salutem, propter continuum affectum peccati.

Sic enim Doctõr suprâ n. 6. Tertia (inquit) ratio, quæ habet malum usque tunc (id est usque ad finem vitæ) continuatam, nullùm retrahit ab actu Pœnitentiæ, & hanc rationem tangit Augustinus in littera, Cùm filii, quos illicite dilexit, sint præsentibus, uxor & mundus ad se vocet, multos solet Pœnitentia ferocina decipere. Intellige hæc delicta videri esse præsentia in se, vel in phantasmatibus vehementer impressis; & sive sic, sive sic, ex vehementia habitus continuati, multùm inclinant ad se inordinatè amanda, & per consequens magnam faciunt difficultatem (id est mortalem impossibilitatem) ad habendam magnam dispendentiam de eis, ad hoc, ut sit dispositio sufficiens ad deletionem culpæ.

Porrò Conclusio nostra loquitur de peccatore, qui postquam commisit aliquod peccatum mortale, v. g. commisit semel fornicationem, nullum ampliùs habet actuale affectum ad illud peccatum, tamen differt Pœnitentiam usque ad finem vitæ, in quo, ut patet, non habet locum illa ratio Scoti; neque ista

Arriagæ, quòd Deus irretetur ad negandum locum Pœnitentiæ; adeò; inquam, irretetur, ut sit proximum periculum subtractionis gratiæ efficacis.

Fateor, posse evenire mortem repentinam, morbum auferentem usum rationis; sed numquid ideo periculum proximum? Sanè millenni & millenni inveniuntur, quibus illa non eveniunt. Et quamvis eò majus periculum foret, quòd diutius protrahitur Pœnitentia, profectò non satis probatur, illud propterea esse proximum, adeoque constituere peccatum mortale.

Nonne, ut suprâ dixi, qui longiorem suscipit navigationem, majori se exponit periculo mortis corporalis? Quia tamen non proximo, nemo judicat eum peccare mortaliter homicidio sui ipsius, etsi quandoque contingat ipsum submergi. Ergo similiter, licet ille, qui differt Pœnitentiam ad 10. vel 20. annos, majori se exponat periculo moriendi sine Pœnitentia, quàm ille, qui solum differt ad unum mensem, vel ad unum, vel duos annos; quia tamen non semper proximo periculo, cum plurimi post 10. aut 20. annos verè pœniteant de peccatis præteritis; hinc non semper est condemnandus peccati mortalis occisionis spiritualis sui ipsius, tamen si lubinde contingat huiusmodi peccatorem sine Pœnitentia discedere ex hac vita, & per consequens in æternum damnari.

Interim tamen omnibus auctor sum, & dux esse volo, ut si quando per fragilitatem humanam, aut certè malitiam, in aliquod peccatum mortale ceciderint, nullatenus differant Pœnitentiam, non dico ad unum annum, sed neque ad unum momentum, ne præoccupati hora mortis, quæ planè incerta est, locum Pœnitentiæ non inveniunt, quòd tamquam unico remedio sperare possunt veniam peccatorum, & per consequens æternæ salutis consecutionem. Non enim intrabit in eam (civitatem sanctam Jerusalem) aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens & mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vitæ agni.

Ex quo utique libro deletur (ut sic loquar) homo per peccatum mortale, & rursum inscribitur (si ita dicere liceat) per Pœnitentiam, juxta illud Ezech. 18. v. 21. Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam vitæ vivet, & non morietur morte æternâ. Omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor; in iustitia sua, quam operatus est, vivet vitæ æternâ.

Itaque effectus Pœnitentiæ est remissio peccatorum, tam mortalium, quàm venialium, de quo sequitur hic agendum. Ut autem effectus, qui principalis est, principem locum habeat, erit

128. Qui differt Pœnitentiam ad 10. vel 20. annos non semper exponit se proximo periculo damnationis.

129. Consultat Pœnitentiæ statim post peccatum commissum.

130. Per peccatum mortale homo deletur ex libro vitæ, & per Pœnitentiam rursum inscribitur.

131. Ezech. 18.